

ЗАШТО БИБЛИОТЕКА НЕ МОЖЕ ДА ОСТАНЕ ИСТА, ИЛИ ДИЛЕМА ЗА РУКОВОДИОЦА

САЖЕТАК: Чланак је упућен руководиоцима библиотечке делатности и испитује тренутно стање и изгледе за развој библиотека у ери дигиталне револуције. Аутор анализира промене у начину креирања, складиштења и ширења информација, као и утицај тих промена на улогу библиотека у друштву. Запажено је да долази до пада потражње за штампаним публикацијама и одговарајућег смањења њихове производње, што доводи до смањења како укупног броја библиотека, тако и смањења кадровских, просторних и финансијских издвајања за библиотеке. Утврђено је да традиционални библиотечки модел, заснован на обезбеђивању приступа фонду застарева и не задовољава потребе савременог друштва. Предлаже се преиспитивање мисије библиотека, које се посматрају као отворени комуникациони простори у којима се одвија интелектуална интеракција и спроводе креативне иницијативе. Такође, дотичу се и потенцијални правци развоја библиотека, укључујући унапређење размене знања, обезбеђивање простора за креативност и спровођење програма обуке. Аутор истиче да избор између очувања традиционалног модела и преласка на нови модел зависи од руководиоца библиотека и њихове спремности на промене.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: библиотека, трансформација библиотека, стратегија развоја библиотека, дигитална револуција, информационо друштво, друштво знања, интелектуална интеракција, програми обуке, простор за креативну самореализацију, руководиоци библиотека.

Увод

Дигитална револуција, која се догодила у прве две деценије 21. века и још траје, променила је пејзаж људске цивилизације до непрепознатљивости. Трансформација било ког податка у нисове јединица и нула није само проширила могућности рада са информацијама, већ је прописала и правила за руковање, стварајући принципијелно другачију инфраструктуру за стварање, чување и дистрибуцију извора на сасвим другачији начин. Штампане публикације убрзано уступају место електронским текстовима и, у још већој мери, видео и аудио каналима, анимацији, вишедимензионалној графици и холографским сликама. Истовремено, већ се развијају системи, укључујући и оне који користе вештачку интелигенцију, који обезбеђују да сваки корисник добија информације у активном режиму, у строгом складу са индивидуалним интересовањима и потребама.

Сјајно предвиђање оснивача модерне теорије комуникације Херберта Маршала Маклуана, изречено пре више од педесет година, да се савремени стадијум развоја цивилизације удаљава од поштовања културе књиге у смеру оживљавања усмености и природности аудиовизуелне перцепције света, остварује се, али на бази електронских медија.¹ Могућност која се појавила у последњој деценији да се слуша, гледа и у исто време комуницира у аудио-визуелном режиму, радикално је променила начин живота човечанства, смањила је улогу текста као средства за преношење и чување информација и, наравно, изазвала продубљивање кризе у целој делатности повезаној са штампаним комуникационим системом.

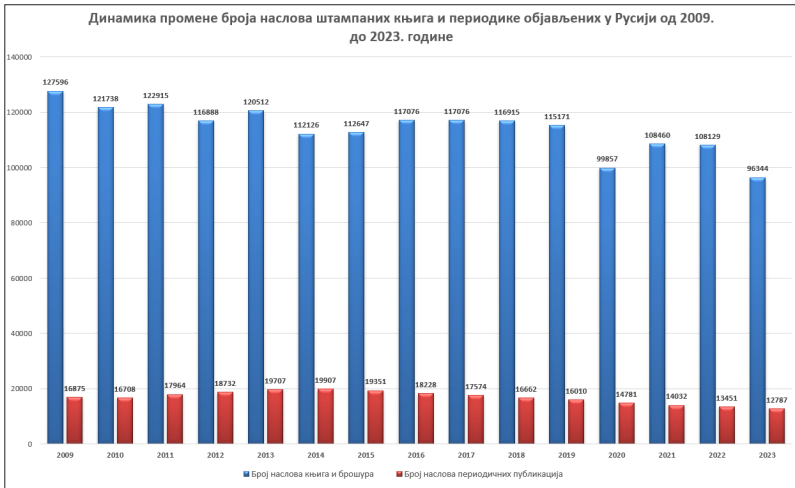
Маклуанове теоријске прорачуне нарочито убедљиво илуструју статистички подаци Руске књижне коморе (слике 1 и 2), који указују на прогресиван пад потражње за штампаним публикацијама и одговарајуће смањење њихове производње.

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

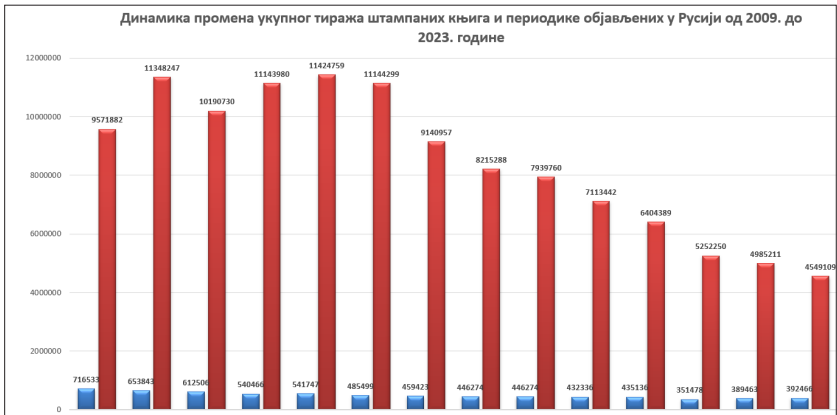
бр.
2.
год.
2024.

---

¹Л. М. Землянова, *Зарубежная коммуникация и информатика в преддверии информационной обществa: толковый словарь терминов и концепций* (Москва: Издательство Московского университета, 1999), 114–115.

Слика 1. Подаци Руске књижне коморе о броју наслова књига и периодике објављених 2009–2023.²

Слика 2. Подаци Руске књижне коморе о укупном тиражу књига и периодике објављених 2009–2023.³

² Российская государственная библиотека; Российская книжная палата, *Сӣайӣисӣийка йеаайӣи. Сӣайӣисӣийеческие йоказайӣели 2023 йода* (М., 2024). Книги и брошюры 0.1. Выпуск произведений печати в 2023 г., https://www.rsl.ru/photo/!_ORS/7-RKP/3statistics/2023/knigi/god/0.1_2023_god.pdf (преузето: 28. 7. 2024); Журналы 20. Выпуск журналов, сборников, альманахов и бюллетеней в РФ. 2023, https://www.rsl.ru/photo/!_ORS/7-RKP/3statistics/2023/zhurn/god/20_2023_god.pdf (дата обращения: 28. 7. 2024); Газеты 30. Выпуск газет в РФ. 2023 г., https://www.rsl.ru/photo/!_ORS/7-RKP/3statistics/2023/gazety/god/30_2023_god.pdf (преузето: 28. 7. 2024).

³ Исто.

Континуирани пад издавачке продукције има директан утицај на све институције повезане са дистрибуцијом и складиштењем штампаног материјала. Ово се односи на књижаре и библиотеке, чији број у Руској Федерацији у последњих деценију и по константно опада (Слика 3).

Слика 3. Промена броја библиотека у систему Министарства културе Русије (искључујући независне структурне јединице које обављају библиотечку делатност) у периоду 2008–2023 године.⁴

Сличан тренд потврђују и статистички подаци других земаља које се, иначе, одликују изузетно високим степеном привредног развоја и социјалном оријентацијом владиних програма.⁵

Истовремено, уз опште квантитативно смањење, дешава се и стално унутрашње сажимање библиотека, изражено у смањењу броја запослених, заузетости простора и хроничном недостатку буџетских издвајања за било коју врсту развоја.

Приказана статистика врло јасно предочава да савремено дигитално друштво може да опстане и опстаје без библиотека у њиховом традиционалном смислу, односно без библиотека чији је рад усмерен на обезбеђивање приступа фонду. Тако настала озлоглашена

⁴ АИС „Статистика”; ГИВЦ Минкултуры России, *Основные показатели работы отрасли: Статистические данные по видам учреждений культуры, искусства и образования* (М., 2024), stat.mkrf.ru/indicators (преузето 28. 7. 2024).

⁵ A. Flood, „Britain has closed almost 800 libraries since 2010, figures show”, *The Guardian* (6. 12. 2019), <https://www.theguardian.com/books/2019/dec/06/britain-has-closed-almost-800-libraries-since-2010-figures-show> (преузето 10. 2. 2023); F. Nejman, „435 bibliotek har lagts ner – på 22 år”, *Vi* (29. 4. 2022), <https://www.vi.se/artikel/sN1dDomY-aN9Z-Pzgp-455c5> (преузето 9. 2. 2023).

„оптимизација” директна је последица објективног смањења улоге библиотеке, која се за свог оснивача претвара у верзију кофера без ручке, који је тешко понети, али га је штета бацити.

Приликом задржавања улоге библиотеке као места приступа информацијама, жеља оснивача да смањи трошкове за институције које су постале „неликвидне” стално се повећава, чиме се поспешује процес њиховог смањивања. Зато су библиотекари, који се залажу за библиотеку у њеном уобичајеном, „исконском” стању, њени прави уништитељи, а позиви да се „очува њена аутентичност” проистиче искључиво из жеље да се ништа не мења, при чему се одржава сопствена зона комфора у виду познатих, лаких обавеза.

Сврха овог чланка, намењеног првенствено руководиоцима библиотека на свим нивоима, јесте да покаже штетност конзервативних погледа на функције библиотека у коренито измењеним спољним условима и да представи правце развоја библиотекарства који библиотекама могу вратити улогу неопходног елемента јавног живота.

Теоријско оправдање практичних решења: информационо друштво и друштво знања

У дигиталном аудиовизуелном свету у настајању, схватање библиотеке као тачке приступа информацијама не дозвољава јој да има значајну улогу: на питање да ли уобичајени библиотечки модел има перспективу, може се добити само негативан одговор. Исправно питање, међутим, није да ли библиотеке имају будућност, већ какве су библиотеке потребне савременом, а посебно будућем друштву: коју мисију треба да испуњавају и које проблеме треба да решавају? Одговор се може добити само на основу пажљиве анализе потреба савремене цивилизације, која се неприметно трансформисала из „информационог друштва” у „друштво знања”.

Информационо друштво, у које су водеће земље света ушле на прелазу из педесетих у шездесете године 20. века, обележила је „информациона експлозија” – појава када је кумулативно повећање броја штампаних публикација, које су у то време биле главно оруђе за креирање и ширење информација, довело до озбиљних проблема у области тражења потребних информација и обезбеђивања њихове доступности. На нивоу технологије, тих година човечанство није имало другог начина да обузда све већу поплаву папира, осим повећањем броја библиотека, библиотекара и побољшањем метода сређивања информација помоћу библиографског описа, индексирања, бележења и апстраховања. Период 1960–1980. био је својерсно златно доба за библиотеке, када се њихов број контину-

ирано повећавао, као и број библиотекара које су произвеле више и средње стручне образовне установе: све већи прилив докумената захтевао је више радника за њихову обраду.

Почетак деведесетих година 20. века, међутим, обележен је прво суптилним, а потом све очигледнијим преласком на дигиталне методе креирања и преношења информација. Превођење докумената у низове нематеријалних јединица и нула са могућношћу њиховог преноса и складиштења у дигиталном универзуму омогућило је потпуно преиспитивање приступа информационом раду. Дигитална природа је омогућила аутоматско индексирање и раније немогуће претраживање информација по целом тексту, обезбеђујући приступ низу података 24/7, упркос чињеници да гигантски и растући обим података више не захтева проширење простора за складиштење. Интеграција вештачких неуронских мрежа у информационе процесе омогућила је интелигентну обраду интересовања корисника и пружање најадекватнијих информација свима.

Решавање проблема са дистрибуцијом и приступом померило је тежиште информационе делатности на процесе асимилације информација и њиховог претварања у знање – информацију која се перципира, вреднује и примењује у даљим активностима, како у случају сваког појединца тако и на нивоу друштва у целини. Најближи синоним за „знање”, који наглашава његову највећу важност, јесте „веровање” – то јест, оно што чини основу погледа на свет сваке мислеће особе. Изузетно је важно да је знање данас главни капитал заједнице на било ком нивоу – од појединачне организације до државе у целини.

Знање, чији су носиоци сви мислећи субјекти, формира се комуникацијом, односно свим облицима комуникације, која се одвија сваке секунде у виду усменог разговора, запажања, читања текстова, перцепције било којег облика видео и аудио садржаја, практичне акције и, наравно, унутрашње рефлексije. Комуникација тако постаје главно оруђе за формирање знања, а њен квалитет пре свега одређује степен исправности донетих одлука и, у крајњој линији, степен успешности појединца и читавог друштва у целини.

Фундаментални утицај комуникационих процеса на квалитет живота служи као основа за преиспитивање мисије библиотека у друштву знања у настајању. Мисије коју у најопштијем облику можемо да формулишемо на следећи начин: библиотеке су дизајниране да обезбеде интелектуалну интеракцију у заједници којој служе, преузимајући на себе улогу отворених комуникационих простора за реализацију читавог низа когнитивних и креативних активности грађана.

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
2,
год.
2024.

Модерна мисија, у складу са духом и потребама времена, остварује се кроз кључне функције библиотеке:

- активирање и модерирање размене знања, вештина и способности између грађана, слојева и група који чине заједницу, у циљу решавања њихових горућих проблема;
- обезбеђивање простора и алата, укључујући приступ плаћеном садржају, за спровођење креативних иницијатива и решавање свакодневних проблема корисничке публике;
- спровођење програма обуке (образовних програма) у циљу прилагођавања свих категорија грађана условима живота који се стално мењају.

У оквиру првог правца, библиотеке су позване да иницирају и организационо обезбеде дијалог у оквиру различитих слојева заједнице и између њих, да обезбеде стално упознавање са новим чињеницама, трендовима и идејама које су јој важне. Мисија библиотеке је да идентификује питања која треба да се размотри, укључи све заинтересоване стране у дијалог, омогући опширну дискусију, саопшти резултате и олакша доношење одлука. Облици дијалога могу бити различити, по жељи: предавања, конференције, разговори, платформе за дискусије, мајсторски курсеви (мастер клас), TED⁶ сесије итд.

У оквиру другог правца, библиотека делује као место за реализацију креативних иницијатива чланова заједнице, привлачећи све активне групе у свој простор и постајући прави интелектуални и креативни центар. Отворен, удобан и лако преобразив простор за индивидуални или колективни рад и креативно самоостварење делује као подршка иновативним активностима грађана. Неопходна опрема која чини „јавну радионицу” купује се и ставља на располагање јавности бесплатно: таблети, рачунари са специјализованим софтверима, *flipchart* табле, 3D штампачи, роботски комплети, кациге или собе за виртуелну реалност итд. Сви уређаји служе и као средство за решавање свакодневних проблема становника, и као неопходан услов за упознавање грађана са перспективним технологијама у оквиру реализације програма обуке.

Наравно, библиотека наставља да пружа приступ плаћеном делу садржаја и потребним алатима: штампаним публикацијама,

---

⁶ ТЕД је скраћеница за непрофитну организацију која омогућава и олакшава релевантним и кредибилним говорницима из свих научних, хуманистичких и уметничких области да пласирају нове идеје, открића и изуме; настала је након конференције одржане 1984, чији је циљ, између осталог, био да, представљајући иновативне производе попут компакт диска или електронске књиге, демонстрира конвергенцију и међусобно прожимање технологије, забаве и дизајна (*technology, entertainment, design* – TED). – Прим. ур.

електронским базама података, плаћеним курсевима на даљину, софтверима за образовне и рекреативне сврхе.

Ако су се у претходним епохама људи углавном рађали и умирали у оквиру исте слике света и непромењеног система вредности, онда се данас и једно и друго мења неколико пута током живота једне генерације, а темпо таквих промена само се повећава. Стога је, у оквиру трећег правца деловања, библиотека позвана да припомогне прилагођавању грађана на стално променљиве захтеве новог начина живота успостављањем свих врста образовних програма – од развијања креативних способности деце и комуникацијских вештина тинејџера, до обуке за коришћење нових уређаја и апликација, упознавања са новим професијама које се стално множе и омогућавања онлајн приступа новим специјалистичким курсевима.

Активан развој наведених функција омогућиће библиотекама да пређу у следећу фазу сопствене еволуције, трансформишући се у институције за којима ће потражња у догледно време само расти. Ново схватање библиотеке мора се огледати и у њеној дефиницији, оличавајући њену сврху и циљеве у складу са измењеним условима. Као радна опција предлаже се следећа дефиниција: **Библиотека је социјална установа која обезбеђује сазнајну и креативну активност заједнице којој служи организовањем интелектуалне интеракције, реализацијом образовних и рекреативних програма, давањем на коришћење простора неопходног за реализацију јавних иницијатива, хардверских и софтверских алата и приступа изворима информација.**

Горе или доле, питање је сад

Садашња фаза развоја библиотека, како у Русији, тако и широм света, може се окарактерисати као предреволюционарна. За разлику од класичне дефиниције, према којој до револуција долази када виши слојеви не могу, а нижи слојеви више не желе да живе на стари начин, револуционарност ситуације у библиотечкој делатности узрокована је катастрофално растућим јазом између потреба друштва и онога што су библиотекари, игноришући глобалну промену у потражњи корисника изазвану технолошким променама, спремни да понуде друштву. Данас су се противречности толико погоршале да, ма колико се трудили, не можете да их не приметите. Истовремено, поларизација библиотечке делатности изузетно је важна: поред библиотека које су се мумифицирале и које своју сврху виде у обезбеђивању приступа фонду, издавању сертификата и спровођењу владиних „планираних” догађаја, појавиле су

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
2,
год.
2024.

се библиотеке новог типа, које показују правце и методе рада усмерене на задовољавање истинских потреба грађана. Поређење ефикасности традиционалних библиотека и библиотека нове генерације показује апсолутну предност ових других, што изазива разумљиву жељу оснивача да све подређене библиотеке преобрази у њима сличне. Ово јача јаз између библиотека старог и новог формата и доводи до интензивирања сукоба, који сада обухвата читаву делатност и манифестује се као сукоб погледâ на циљеве и задатке библиотечке праксе, који се одвија у оквиру колектива библиотеке, продубљујући контрадикције између представника или огранака једне исте библиотеке који заступају различите ставове и воде интензивну дискусију на научним скуповима и страницама стручне штампе. Све изразитије противречности дају убедљиве основе да у блиској будућности избије „велика библиотечка револуција”, која ће на крају довести до трансформације највећег броја библиотека у квалитативно другачије институције.

Несигурност ситуације доводи до неминовности избора за све библиотекаре између старог и новог модела рада. Процес трансформације, одређен током историјског развоја, не може се зауставити, али ће његов интензитет у великој мери бити одређен избором руководиоца библиотека и библиотечких система. Наглашавам – у великој мери, не у потпуности. „Правило првог лица” – заинтересованост првог руководиоца не може зауставити објективни процес, може га само успорити или убрзати.

Дилема са којом се сада суочавају руководиоци делатности гласи: да ли да се до краја држе уобичајеног и стога веома удобног начина рада или да иницирају трансформацију библиотеке у институцију која је далеко функционалнија, што је неупоредиво с њеним тренутним значајем? Неће бити могуће заузети средину: нови модел се суштински разликује по правцима и облицима активности, што захтева другачије приступе, пре свега, приликом формирања кадрова. Другим речима, кључна улога управника је да преоријентише рад библиотеке у складу са новим задацима и ослободи је кадровског баласта, а да истовремено бира и промовише креативне раднике – носиоце новог библиотечког мишљења.

Последице ових одлука су јасно видљиве. Избор да „библиотека буде библиотека”, који у ствари крије жељу самог вође да и даље егзистира у познатом и самим тим комфорном окружењу, доводи до тога да библиотека буде бачена на најдаљу периферију друштвеног развоја. Одређену нелагоду, у овом случају, изазива само свакодневни страх да ће се регулаторни органи озбиљно позабавити проучавањем стварне ефикасности радова који се обављају

и коришћења заузетог простора, или страх од изненадног открића оснивача који је схватио да би за упоредиве буџетске расходе могао да има много живља и кориснија средства. Након овог избора, који не захтева улагање напора, директор остаје главни талац постојећег поретка ствари: хронично фалсификованих статистичких извештаја и очувања архаичне праксе под изговором „увек смо тако радили”. Општи принцип деловања своди се на жељу да се привуче минимална пажња на себе, прожету покушајима да се сви, укључујући и самог руководиоца, убеде у непролазне вредности пружених услуга.

Време постојања у оваквом затвореном режиму зависи искључиво од напредног размишљања оснивача и заправо је лакмус папир за степен искрености државних функционера у њиховој стварној жељи за развојем друштвене сфере. Одабир пута реформе од самог почетка за руководиоца значи губитак личног мира, будући да је нови тип библиотеке сам по себи далеко од концепције „мирног места”. Увођење иновација истовремено захтева радикалну реорганизацију кадровских, просторних и услужних система, док свакодневне активности нове библиотеке захтевају сталне управљачке одлуке. Нагли пораст стреса, међутим, надокнађује се повећањем ауторитета директора због преласка библиотеке у категорију кључних институција које су веома тражене и понос су територије.

Руководилац нове библиотеке добија моћног савезника – заједницу којој служи, која се уместо у корисника услуга претвара у партнера-суорганизатора различитих области деловања, имплементирајући у библиотеци облике рада који су најпопуларнији и у складу са захтевима времена. Заједно са новим људима који долазе, стварају се нове услуге и отварају се могућности за све категорије грађана, појављује се додатна енергија, компетенције, материјални ресурси, а стварно радно време значајно се продужава. Раст обима пружених услуга и могућности које се отварају доводе до континуираног прилива корисничке публике – уз непромењени буџет, повећава се обим и степен активности библиотеке.

Овакви позитивни процеси природно привлаче пажњу буџетских органа, заинтересованих за ефикасније трошење издвојених средстава. Власти, којима је обновљена библиотека у стању да пружи много већу, стварну помоћ у побољшању друштвене климе и повећању степена развијености територије, сарађују све радије, једноставно зато што нови модел, у поређењу са традиционалним моделом, обезбеђује већи поврат улагања. Осим тога, проширење садржаја активности омогућава, уместо буџетских издатака за формирање нових структура, коришћење постојеће библиотечке

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
2,
год.
2024.

мреже, јер данас просечна јавна библиотека може да реши проблеме прилагођавања становништва на услове дигиталне економије, да служи као кварталски центар, да буде „јавна радионица” и да функционише као волонтерски центар или простор за сараднички рад и да обавља друге једнако важне функције.

Међутим, људи неће долазити са предлозима, као што ни надлежни неће пунити буџет ако библиотека прва не преузме иницијативу, ако гласно, јасно и самоуверено не истакне своју нову улогу и могућности које се за грађане отварају, тј. док се не покаже као иницијатор, предузимајући одлучне кораке на путу ка самообнови.

Закључак

Радити по новом или не – лични је избор сваког руководиоца. Постојећи законодавни и регулаторни оквир библиотечке делатности у Русији и даље је фокусиран на библиотеку у њеној претходној верзији, и тешко је очекивати било какву судбоносну државну директиву која би наложила библиотекама да раде на нов начин у наредним годинама. Међутим, ток историјског развоја јачи је од било каквих директива, а уз стварну жељу и одлучност, могућа је потпуна трансформација старог библиотечког модела у нови модел, у постојећим законским оквирима.

Актуелни период је за библиотекарe време за добијање одговора на најважније питање: да ли ће се структуре које задовољавају интелектуалне потребе друштва знања формирати на бази традиционалних библиотека или уместо њих? Сваки руководилац сноси личну одговорност за то да ли ће се библиотека претворити у живу, свима корисну институцију, која ради за истинску добробит своје заједнице, земље и читавог човечанства, или ће поделити судбину поштанских кочија које су потонуле у заборав након изградње пруге.

Literatura i izvori:

1. Zemljanova, L. M. *Zarubežnaja komunikativistika v preddverii informacionnogo obščestva: tolkovyj slovar' terminov i koncepcij*. Moskva: Izdatel'stvo Moskovskogo universiteta, 1999.
2. Rossijskaja gosudarstvennaja biblioteka; Rossijskaja knižnaja palata. *Statistika pečati. Statističeskie pokazateli 2023 goda*. Moskva, 2024.
3. AIS «Statistika»; GIVC Minkul'tury Rossii. *Osnovnye pokazateli raboty otrasli: Statističeskie dannye po vidam učreždenij kul'tury, iskusstva i obrazovanija*. Moskva, 2024. stat.mkrf.ru/indicators (preuzeto 28. 7. 2024).
4. Flood, A. „Britain has closed almost 800 libraries since 2010, figures show”. *The Guardian*. Dec. 6. 2019. <https://www.theguardian.com/books/2019/dec/06/britain-has-closed-almost-800-libraries-since-2010-figures-show> (preuzeto 10. 2. 2023).
5. Nejman, F. „435 bibliotek har lagts ner – på 22 år”. *Vi*. 29. apr. 2022. <https://www.vi.se/artikel/sN1dDomY-aN9ZPzgp-455c5> (preuzeto 9. 2. 2023).

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
2.
год.
2024.

Вадим Константинович Степанов
Институт научной информации по
общественным наукам РАН;
Московский государственный лингвистический университет
Москва, Российская Федерация
e-mail: stepanov@vadimstepanov.ru

ПОЧЕМУ БИБЛИОТЕКА НЕ МОЖЕТ ОСТАВАТЬСЯ ПРЕЖНЕЙ, ИЛИ ДИЛЕММА ДЛЯ РУКОВОДИТЕЛЯ

РЕЗЮМЕ: Статья, обращенная к руководителям отрасли, рассматривает текущее состояние и перспективы развития библиотек в эпоху цифровой революции. Автор анализирует изменения в способах создания, хранения и распространения информации, а также влияние этих изменений на роль библиотек в обществе. Отмечается снижение спроса на печатные издания и соответствующее сокращение их выпуска, что приводит к уменьшению как общего числа библиотек, так и сокращению персонала, занимаемых площадей и финансовых ассигнований. Утверждается, что традиционная модель библиотеки, основанная на обеспечении доступа к фонду, становится устаревшей и не соответствует потребностям современного общества. Предлагается переосмыслить миссию библиотек, рассматривая их как открытые коммуникационные пространства, где осуществляется интеллектуальное взаимодействие и реализуются творческие инициативы. Также затрагиваются потенциально возможные направления развития библиотек, включая активизацию обмена знаниями, предоставление пространства для творчества и реализацию обучающих программ. Автор подчеркивает, что выбор между сохранением традиционной модели и переходом к новой зависит от руководителей библиотек и их готовности к изменениям.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: библиотека, цифровая революция, информация, общество знаний, интеллектуальное взаимодействие, обучающие программы, пространство, инструменты, творческая самореализация, руководитель, трансформация, устаревшая модель, статистические данные, спрос, фонды, общество информации, обмен знаниями, законодательство.

Vadim K. Stepanov

Institute of Scientific Information on Social Sciences, Russian
Academy of Sciences;
Department of Information and Analytical Activities, Moscow
State Linguistic University

e-mail: stepanov@vadimstepanov.ru

WHY THE LIBRARY CANNOT REMAIN THE SAME, OR A DILEMMA FOR THE MANAGER

SUMMARY: The paper addresses library managers and examines the current state and development prospects of libraries in the era of the digital revolution. The author analyzes changes in the way information is created, stores, and disseminated, as well as the impact of these changes on the role of libraries in society. There is a notable decrease in demand for printed publications and a corresponding reduction in their production, which leads to a decrease in the total number of libraries and the reduction of staff, space, and financial allocations. It is argued that the traditional library model based on providing access to the collection is becoming outdated and does not meet the needs of modern society. It is proposed to rethink the mission of libraries, considering them as open communication spaces where intellectual interaction takes place and creative initiatives are implemented. Potential directions for the development of libraries are also touched upon, including the activation of knowledge sharing, the provision of space for creativity, and the implementation of training programs. The author emphasizes that the choice between maintaining the traditional model and moving to a new one depends on library leaders and their readiness for change.

KEYWORDS: library, digital revolution, information, knowledge society, intellectual interaction, educational programs, space, tools, creative self-realization, leader, transformation, outdated model, statistical data, demand, funds, information society, knowledge exchange, legislation.

С руског превела Верица Шево

Примљено: 18. августа 2024.

Прихваћено: 23. септембра 2024.

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А
Р

бр.
2.
год.
2024.